

K sedmdesátinám

Vše, co se kdy stalo, spočinulo zasuto v minulosti a jen velmi nemnohé, veliké a hrotité proráží blánu značící už dějinnost. Lidstvo vystupující z dávnověku do šerosvitu svých nejranějších dějin na jeho cestě věrně doprovázel jeho artefakt, stát.

Při pohledu na heslo stát do některého nového slovníku se skoro zděsíme. Nic to ale nezmění na našem přesvědčení, že tento stát může být jak nenáviděnou a cizí tyranii, tak našim vlastním, jistě nedokonalým, přesto však velkým lidským dílem.

Lid žijící v tomto prostoru usiloval tak jako každý jiný o svou lepší blízkou budoucnost. Zdejší společenstva si navzájem působila těžkostí a utrpení, jiné to nikde nebylo, ale jednotně také hájila své místo na slunci, své právo na život a jeho kontinuitu, svou vzájemnou blízkost a jedinečnost.

Přes propast věků nás oslovuje poselství nejlepších lidí a činů. Ocelou dimenzi rozšiřují naše sebeuvědomění a sebepoznání tato oslovení dávných dob. Jsme světoobčany, ale i, a mnohdy především, dědici genia loci a genia gentis.

Snad to začíná už oním záhadným kupcem Sámem. Možná už dříve, v době obestřené legendami. Zcela jistě však Velkou Moravou, jejími panovníky a jejím lidem. Jsme pokračovateli historického českého státu, který prohlédl obklopen svým pohraničním hvozdem.

Následnost a souvislost našich dějin představují dnes jména. Jejich dějinná zář dosud nedohasla a to znamená, že nedohasne už nikdy. Dnes již prý národy nevymírají. Svatý Václav, Přemysl Otakar I. a II., Karel IV., Jan Hus, Jiří z Poděbrad, Jan Ámos Komenský... Nesli pochodeň až k dnešku. Samozřejmě ne sami, s nimi i bezejmenný lid.

28. říjen 1988 je posledním z letošních čtyř "osmičkových" výročí. Přichází sedmdesát let po dni, jenž znamenal obnovení našeho samostatného a nezávislého státu, první Československé republiky. Je výročím událostí, která předcházela ostatní milníky a mezníky na československé cestě 20. stoletím. Zastínuje další vítězství i "vítězství",

logicky potom prohry, svou pozitivitou a trvalostí svého odkazu.

Přes všechny minulé přeryvy můžeme dnes beze sporu převzít sedmdesátiletý štafetový kolík, jenž nás volá k tomu, abychom vždy byli pány svého státního a národního osudu, abychom nepřestali hájit a posilovat svobodu a nezávislost naší vlasti, abychom ji nikdy nezklamali, abychom svým podílem na utváření jejího charakteru předali budoucím pokolením to nejlepší ze sebe.

Každý národ žije v přesvědčení, že právě on je tím nejlepším. Je třeba omezit takový národní narcismus. Není to pravda. S klidným svědomím můžeme ale říci, že založení Československa je spjato s velkým morálním apelem. Je právem našeho lidu hlásit se k němu, být na něj hrdý a hlavně mu být věren. Prací pro národ pracujeme pro lidstvo.

Zakladatelé našeho moderního státu, Tomáš Garrigue Masaryk, Milan Rastislav Štefánik a Edvard Beneš byli lidmi, k jejichž dílu můžeme shlížet i bez národní nekritičnosti se skutečnou úctou. Osoba našeho prvního prezidenta v sobě spojila v zřídka vídané míře politické a profesní kvality s velikostí lidskou a mravní. Můžeme vzdychnout, my, lidé dneška, závistí, takové síly a krásy, a to ještě jen někdy, dosáhly pouze osobnosti zakladatelů. Svými životy překlenujly více než celé generace. Děkujeme jim a všem ostatním, kdo se zasloužili o naši novou státnost.

Přejeme-li drahému člověku k jeho sedmdesátým narozeninám všechno nejlepší, činíme tak zcela upřímně, ale přece jen s vědomím toho, že to skutečně nejlepší a nejkrásnější má ve svém životě již za sebou. Blahopřání naší republiky, jejím prostřednictvím našemu lidu, našim národům, není zatíženo tímto vědomím. Tato země, tento stát, může mít svá nejlepší léta klidně před sebou. Já tomu věřím.

Přejeme této republice mír a prosperitu, více svobody a demokracie a to, aby o ní mohl každý její občan právem říci: Toto je i moje republika, mám v ní "zemi krásnou, zemi milovanou, kolébku mou i hrob můj, matku mou, vlast jedinou, i v dědictví mi danou, šírou tu zemi, zemi jedinou!"

ik

Viktor Dyk
v "Národu" 21. 10. 1918

Vítáme Masaryka, poněvadž při vyvíjení se politické myšlenky uchoval si jedno, čeho je nám všem třeba, nejvýše třeba v samostatném státě československém: pevný charakter. Politik může se mýlit, myšlenka bloudit: je-li tu charakter, nelekejme se omylu ani bludu. Škola skutečnosti vychová i politika i myslitele: ale prvopočáteční nedostatek charakteru nikdy už nikdo nenahradí.

T. G. Masaryk čte
"Prohlášení neodvislých
států střední Evropy"
Filadelfia, 26. 10. 1918

BAROMETR REFOREM

Jakkoli byl vznik naší první republiky kolektivním dílem, jedna osobnost, Tomáš G. Masaryk se o ni zasloužil nejvíce. Dobře si toho byli vědomi jeho současníci, kteří ho měli většinou v neobvyklé úctě i lásce. Masaryk patří k těm nemnoha velkým lidem, kterým se podařilo svou práci završit podle přísloví, že konec korunuje dílo. Právem je jeho jméno spojováno s naší nově získanou samostatností a opravdovou politickou nezávislostí. Právem je spojováno s právním a demokratickým charakterem Československé republiky. Sedmáct let stál v jejím čele a pozitivně působil na naše politické klima. Jeho smrt symbolicky předcházela smrákání se nad naší vlastí, kterou s ním jako by na věky měla opustit i demokratická idea.

Komunisté většinou upřímně ctili morální i politickou autoritu prvního československého prezidenta. Po válce, když se dostali k moci, se ale mnohé změnilo. Klement Gottwald spojil svůj politický osud se Stalinem už v roce 1929 a necelých dvacet let poté přivedl náš stát do područí Moskvy. Zbývající demokratické instituce byly zlikvidovány, samostatnost Československa ztracena. Nerovné spojenectví se Sovětským svazem bylo závislostí na Stalinovi, o němž dnes víme, že byl jedním z největších zločinců moderního světa. Dílo zkázy demokracie postoupilo u nás za pět let Gottwaldovy vlády velmi daleko. Měli by si to uvědomit všichni ti, kteří dnes hovoří o sepětí socialismu a demokracie. Sám Gottwald následoval Stalina i ve smrti.

Osud socialistického Československa byl až na malé výjimky spjat nerozlučně s vývojem v Kremlu. Pokus o demokratizaci našich poměrů v roce 1968 byl Sovětským svazem zmařen právě proto, že nesledoval tehdejší sovětskou linii. Situace se poněkud mění až s nástupem Michaila Gorbačova k moci. Nyní má Československo možnost vyvíjet se daleko svobodněji než tomu bylo ještě nedávno. Jeho vedoucí představitelé však velmi vážají vykročit po naskýtající se cestě. Nečiní tak s ohledem na zájem republiky, ale v souladu se zájmem svým. Zůstávají spjati s politikou, která je odsouzena k zániku. Nemějme politikům jejich formátu za zlé, že se jim nechce odejít. Horší je, že v socialismu je jejich nechtění politickým argumentem velké váhy.

Osud T. G. Masaryka byl po únorovém převratu trpký, ale charakteristický. S výjimkou zmíněného již období politického tání byl systematicky vymazáván z paměti lidu.

Dnes se mluví o demokratizaci, přestavbě, glasnosti. Občas zaznívají i seriózní hlasy. Jedním z úhelných kamenů důvěryhodnosti této politiky je postoj, který zaujímají oficiální místa k TGM a neodmyslitelně od toho i jejich stanovisko k dosavadnímu hanebnému přístupu. Je skutečností, že o Masarykovi bylo v souvislosti s 50. výročím jeho smrti loni napsáno nemnoho řádek v Rudém právu a letos při příležitosti blížícího se 70. výročí vzniku republiky dokonce i v dalších sdělovacích prostředcích. Je zřejmé, že seshora se jedná o snahu "normalizovat" stávající do očí bijící praxi. Proto se nebrání zveřejňovat nejevidentnější skutečnosti ohledně působení T. G. Masaryka. Jestliže však oficiální místa stojí o svou morální očistu a větší důvěryhodnost nezbyvá jim než odpovědět před našimi národy kdo a proč usiloval o skreslování a zamlčování historie, kdo a proč nahrazoval objektivní analýzu straněním a fanděním si na jedné straně a špiněním jiných nebo jejich zamlčováním na straně druhé. Vedle vyjasnění nastolených otázek je nezbytné, aby byly knihy od a o TGM, a ovšem nejen tyto, vráceny do knihoven a také, aby byly znovu a nově vydávány. Právě tak je třeba, aby byla povolena Společnost T. G. Masaryka a zase ovšem nejen ona, a aby byly obnoveny pomníky připomínající osobnost našeho prvního prezidenta. V neposlední řadě by v československých městech mělo nést Masarykovo jméno aspoň tolik ulic jako v Jugoslávii. Neboť pro ni znamenal TGM mnoho, ale pro nás více.

Chystaná nová stokorunová bankovka má nést portrét ... Klementa Gottwalda. S přestavbou to není tak žhavé. Pokud by na ní neměl být moderní politik, pak bych se přimlouval za Karle IV. nebo Jana Husa. Měl-li by tam však být, pak je jen jediný kandidát.

ik

Strašák antisocialismu

Na stránkách Rudého práva se zase jednou objevil článek, jehož smyslem je oklamat a zastrašit veřejnost. Osvědčení hlídači pravého socialismu, který se u nich kupodivu vždy shodoval a shoduje se statem quo, špiní opět čestné lidi. Nikdy od nich nečteme řádky, ve kterých by psali o tom, jak Brežněv a jeho následovníci uškodili socialismu, jak jej zdiskreditovali u nás i ve světě, jak jej zpozdili o mnoho let. Místo toho se zabývají obviňováním lidí, kteří obětavě usilují o obnovení občanské kritičnosti, angažovanosti a nepoplatnosti. Tyto oběti justice, pronásledované a mnohdy i po léta vězněné bojovníky za reformy, pisatelé Rudého práva nařkli z toho, že to dělají prý pro peníze. Jako by nebyla pravda, že ten, kdo touží po penězích a po kariéře se nebude chtít nechat zbavit místa, na které má kvalifikaci, nebude chtít být sledován, perzekuován, předvoláván i souzen. Jako by cesta nahoru nevedla přes poplatnost, servilnost vůči mocným v tomto státě, amorfnost názorů, vzorné sledování cesty, již se ubírá oficiální politika.

Konzervativní žurnalisté hřeší na svou pozici, těžší z toho, že se nikdo z reformnějších neodvážá sahat jim do jejich navýsost politického ranku. Ale všichni ti, co to myslí s reformami naší společnosti vážně a mají přitom možnost publikovat, si musí uvědomit, že začíná být opravdu na čase, aby na sebe přiměřená rizika brali i oni. Je morálně neospravedlnitelné nechat v boji za správnou věc samotné jen ty, kteří jaksi již prý nemají co ztratit. Jde totiž o společnou věc a ztratit nebo získat mohou všichni.

Pluralismus názorů je nevymytitelný. Je tedy nesmyslné, když někdo říká, že je pro něj nebo proti němu. Jestli ale příslušná místa miní oním socialistickým pluralismem názorů něco víc než trvalou a nezměnitelnou skutečnost, měla by nechat, aby se tento pluralismus mohl i projevit. Teprve to by bylo čímsi novým. Proč by se tak nemohlo stát na manifestaci, která by se hlásila k demokratizaci a návaznosti na naše nejlepší tradice.

ik

SVĚT A MY

POLSKO:

Na sklonku léta zažilo Polsko novou stávkovou vlnu. U jejího vzniku stáli většinou mladí dělníci, nespokojení se sociální situací i s politicko-společenskými poměry. Československý tisk upozorňoval především na dva aspekty. Prvním z nich bylo, že v důsledku stávek dochází k ekonomickým ztrátám, druhým středobodem pozornosti našich komentářů pak byl fakt, že vedle hospodářských požadavků se objevují resp. převažují požadavky politické. Stávky ale znamenají vždy hospodářské škody, to nebylo třeba zdůrazňovat, přesto však bývají někdy nutné, hodné podpory a v některých případech přímo užitečné. Tak tomu bylo i v Polsku, kde přiměly vládu k tomu, aby navrhla dialog s Lechem Wale-sou, který v minulosti považovala za vyloučený. Co se týče politických požadavků, je s podivem, že jsou v československých sdělovacích prostředcích považovány za něco jaksi nekalého. KSČ se také nespokojovala se zápasem za hospodářská práva dělnictva, nýbrž usilovala i o jeho politickou moc. Polským dělníkům je totiž málo platné, že pod vedením PSDS údajně svůj třídní boj na rozdíl od svých západních "zazobaných" soudruhů dovedli do vítězného konce. Cítí potřebu bojovat za svá dělnická práva a odbory, za zlepšení své životní úrovně.

Nebo, ptám se, je na místě vinit z hluboké krize dělníky? A kde všude?

MAĎARSKO:

Vývoj v Maďarsku směřuje ke skutečným hospodářským i politickým reformám. Některé kroky vedení země lze interpretovat jako "více socialismu", neboť socialismem opravdu není jen jeho zdiskreditovaná stávající podoba. Některá opatření nemají však se socialismem jako takovým co dělat. Nemá tím být řečeno, že jsou špatná. Naopak, může jich být velmi zapotřebí. Bylo by ale sebeklamem domnívat se, že se jedná o opatření socialistická. Dobrým příkladem je povolení soukromých podniků, které by mohly patřit zahraničním majitelům a měly by až do 500 zaměstnanců. Nejsem proti, věřím, že to přinese očekávaný úspěch, ale to se na mě nesmí nikdo zlobit, "více socialismu" v tom není. Pokud termín socialismus má mít svůj specifický a konkrétní význam a není jen zbytečným synonymem dobra.

JUGOSLÁVIE:

Jugoslávie se po léta vyvíjela odlišně od ostatních socialistických států Evropy. Nyní však nezůstal tento "socialistický západ" ušetřen hluboké hospodářské krize. Míra inflace překročila 200% a dále stoupá, vyhrocují se sociální a národnostní rozpory. Nedovedu si představit demokratickou zemi, kde by obdobné poměry nezpůsobily přechod vládnoucí strany do opozice. V socialistickém státě však, Jugoslávii nevyjímaje, není nic takového možné. Komunisté se drží moci, přijímají různá opatření, ale fakticky se vlastně "trápí". Ostatně není reálně nikdo, kdo by je mohl zastoupit. Aby tomu tak bylo, to byla první starost komunistů ve většině zemí, sotvaže se dostali k moci. Takový politický systém jako je např. ve Finsku však není z jakéhosi důvodu pro socialistické státy vhodný. Ani když není známo po jaké straně jsou na tom lépe než to Finsko.

BARMA:

Země se zdála být dlouho v klidu. Snad až moc a byl to klid před bouří. Barma zažila krvavé nepokoje, jež se podařilo armádě posléze potlačit. Změny ve vedení státu ale přece jen nastaly. Československý tisk opakovaně vyzdvihoval základní požadavek opozice: Zrušit mocenský monopol vládnoucí strany. Upřímně řečeno nevím přesně, čím se vláda obyvatelstvu tak prudce a silně zprotivila a "zajedla". Zřejmě však režim přece jen moc "topil pod kotlem" a vznikající tlak nenechal postupně unikat. Je to typická chyba totalitních režimů. A skoro vždy pak přichází požadavek, aby monopol moci byl definitivně odstraněn z politického života.

CHILE:

Velká publicita, které se dostalo Chile v souvislosti s reakčním převratem v roce 1973, ještě dnes spolupůsobí na nemalý zájem veřejnosti o situaci v zemi pod Andami. Agentury přinesly v nedávné době z Chile zprávy, jež informují o tamější demokratizaci. Prezident Pinochet povolil po 15 letech návrat emigrace a vypsál dokonce referendum, zda má být u moci dále on nebo zda se mají konat volby. Špatně odhadl poměr sil a prohrál. Znamená to, že příští rok dostanou voliči snad skutečně na vybranou, a to je na místní poměry velký pokrok. Vůbec lze říci, že demokratizace je na postupu. V uplynulém období se významně liberalizovala a pluralizovala Latinská Amerika a změny nastávají rovněž např. v Jižní Koreji. Také socialistické státy prožívají obrodu. V oblasti odzbrojení i postupu demokratizace světa je nyní více důvodů k optimismu než ke skepsi. Ač má každá země poněkud odlišnou situaci, v níž se nachází a právě tak i nestejně problémy, má před sebou i tento úkol, zůstat nebo zařadit se mezi demokratické země. Doufáme, že Československo se nespokojí se svým místem tak trochu "na chvostu" tohoto směřování.

NAVRHUJI:

Setkáváme se s argumentem, že přestavba nemůže změnit vše přes noc, že to chce trpělivost. Plně souhlasím. Myslím si však, že jsou věci, které by šli hned, jen mít dobrou vůli. Na těchto stránkách bych si dovolil mít několik typů.

1/ Zavést prodej západních časopisů a hlavních světových deníků
Tento prodej by byl určen jak pro domácí zájemce, tak pro turisty. Lidé by si v případě zájmu mohli učinit úsudek o jiných společnostech i o tom, jak tam nahlízejí na nás. Zvýšil by se takto zájem o společenskou, politickou a ekonomickou sféru, omezila by se naivita lidí a povzbudil by se zájem o cizí jazyky. Praha by se hned více podobala evropskému kulturnímu centru.

2/ Zavést náhradní civilní službu
Taková služba ve zdravotnictví a sféře ochrany životního prostředí by přinesla naší společnosti nemalý užitek. Zároveň by byla přijatelnou alternativou pro ty, kteří z důvodu svědomí a přesvědčení nebo z důvodu svého vyznání odmítají nastoupit vojenskou službu.

3/ Zrušit de facto povinné členství v SSM a povinnou účast na brigádách pro středoškoláky a vysokoškoláky
Jedině tímto způsobem lze očistit organizaci, která trpí formálním členstvím mladých lidí, kteří o ně nemají žádný zájem. Jedině tak je možné dát pocit důstojnosti studentům.

4/ Zakázat použití zbraní proti lidem, kteří se bez použití násilí pokoušejí opustit naši republiku
Tímto humanistickým aktem by bylo možné dokázat úctu, kterou má naše společnost k lidskému životu. Byl by to první a snadný krok k tomu, abychom normalizovali náš vztah k emigraci.

ik

PRAŠTILO PŘES OČI:

He s l a

Rudé právo již svého času otisklo příspěvek čtenáře, který volal po odstranění hesel, které zdobí naši vlast. Nic se však neděje. Konkrétní činy, ba i konkrétní slova čekají. Proč na obchodním domě Kotva se musí skvět "Sláva KSČ"? Patří ta sláva KSČ za to, že švédská firma obchodní dům postavila nebo za to, že je tam možné občas něco sehnat a když ne, tak je možné chodit se tam na žádané zboží ptát? Proč nad Dopravními podniky má do noci zářit "Sláva komunismu"? Není to absurdní provolávat slávu něčemu, co nebylo nikdy a nikde realizováno? Nebo v Opletalově ulici "Pod praporem marxismu-leninismu k rozvoji socialistické železnice". O našich drahách víme své. Při nápravě něčeho tak konkrétního a materiálního jako je železniční svršek nebo nádraží je zřejmě zcela lhostejné jaký prapor nám vlaje nad hlavou.

Málo originality

Dikobraz ve své anketě položil otázku, zda se přestavba již projevuje v našem životě. Větší část dotázaných se vyjadřovala skepticky. Mne však zaujalo, jak všichni "operovali" slovem přestavba jako říká dítě máma táta. Samostatně uvažující člověk by měl být přece obezřetnější v přejímání termínů. Ne že bych výraz přestavba považoval za špatný a nevhodný, ale rozhodně má nějaká synonyma nebo zpřesnění. Čili: Jisté změny pozorují, ale spíše zpovzdálí, reformní jsou hlavně řeči. Pokrok je pomalý, přestavba přinejmenším "plíživá". Člověk, který vyrůstá v politicky zdravém prostředí, by měl vědět, že ustálený přívlastek je hezký, když se objevuje v dávných literárních památkách /tj. ona "kalená střela" nebo "sivé oko"/, ale nebezpečný jako ustálená fráze.

Mnohomluvnost

Před 70. výročím vzniku republiky se na pražském Národním muzeu objevila velký poutač s nápisem: Veškerá moc v ČSSR patří pracujícím

lidu. Méně si vzpomínám na Lincolnovu "Z lidu, lidem, pro lid". Příliš vágní, že. Oč lépe by přece znělo: Z pracujícího lidu, pracujícím lidem, pro pracující lid!

ik

SOUDÍM, UPOZORŇUJI, PODOTÝKÁM...

W 11. čísle časopisu Prostor vyniká rozhovor s Petrem Pithartem nazvaný Na začátku je dobrý skutek. S několika konkrétními názory je těžko se ztotožnit, tak lítost, že Beneš nebyl v době mnichovské zra- dy zatčen radikály, kteří by byli pro ozbrojený odpor vůči hitlerovské- mu Německu, nelahodí mému citu ani rozumu. Ve své většině jsou však Pithartovy názory vyargumentované, logicky znějící, přehledné a čistě formulované. Pithart sice sám říká, že pravdu nelze "mít", ale my při jeho odpovědích cítíme, jak ji dobývá, jak k ní neúchylně směřuje, je to úsilí navýsost tvůrčí. Některé věty, skoro by se chtělo říci defi- nice, si zaslouží velkou pozornost, a kéž by je četlo a konfrontovalo co nejvíce lidí.

Možná, že už i někteří komunisté tuší, že "bez možnosti bankrotů ne- může vznikat bohatství", že sice lze pak padlým tak či onak pomoci, ale nesmí se bránit tomu, aby padli. Dosud si nechtějí zcela přiznat, že "dnes už prožíváme nikoli vzdálenou budoucnost, ale zítřejší snída- ni" a už vůbec ne, že "tento systém už čtyřicet let v lidech povzbuzu- je spíš jejich horší než lepší vlastnosti." Pithart vyžaduje v disku- sích rozlišovat sociální citění a socialismus. Sociální citění jsou představy o tom co je a co není spravedlivé, jde zde o snahu do jisté míry rozdíly vyrovnávat. Ovšem do jisté míry! Socialismus je systém, který starosti s ideálem sociální spravedlnosti bere zcela na sebe. Historie ukázala, že pro lidi je to lákavé, avšak taktéž ukázala, že se to nevyplácí. Pithart zdůrazňuje následující: "Řada lidí se dnes drží socialismu, protože má pocit, že kdyby se ho vzdala, že by se tím vzdala ideálu sociální spravedlnosti. Ovšem oni by se ale ve skuteč- nosti vzdali jenom nešťastných prostředků, které k tomu ideálu jakoby vedou. Totiž prostředků až příliš účinných, protože neosobních, které vedou někam úplně jinam." Socialismus je "systém státního dozoru, kdy stát zasahuje do všech sfér společenského života. kdy plní dohlížitel- skou funkci naprosto nade vším a tím vlastně veškerou individuální iniciativu zmrtvuje." V socialismu je proto logicky všemi nedostatky vinen systém a on se je snaží zakrývat nebo zčásti vinu přenášet na občany, kteří jím nebyli k samostatnému rozhodování puštěni a navíc v důsledku toho ztracují k takovému rozhodování i vybavení. Výsled- kem toho, že všechno je státní, je posléze odosobnění práce a zabstrakt- nění země, což vede k neefektivnosti a k ekologickým opomenutím, což mívá dalekosáhlé důsledky. Socialisté jsou prostě utopisté, protože ne- pochopili, "že člověk je jen obtížně zdokonalitelný", že "je stále jen na cestě". Když to nejde s hříšným a chybným člověkem, obracejí se utopisté k ideálně zorganizovanému lidstvu, k tomuto jejich dávnému snu. "Člověka začnou masírovat, až když se do obrazu ideálně zorgani- zovaného lidstva odmítá vejít. Uskutečnění projektu se stále odkládá, masírování lidí zato neustává". Pithart ukazuje, jak je iluzorní si mys- let, že lze vedle sebe uskutečnit sociální rovnost a svobodu, odvěké touhy člověka vůbec do sebe nepasující. Říká, že si musíme zvolit ně- jakou variantu nedokonalosti, každopádně někde to kulhat bude, buď u té sociální rovnosti, nebo u té svobody.

Strážlivě vidí Pithart i Chartu, jejímž je signatářem. Uvědomuje si riziko "ghetta", do kterého se dostala, chiméru vlastní soběstačnosti, ale současně oceňuje toto "úctyhodné společenství". Dodejme, že se nyn- ní Charta z do jisté míry vynucené izolace zdárně dostává, její inspi-

rativní duch podněcuje nové iniciativy.

V závěru rozhovoru vyzývá Pithart k tomu, aby se hledaly kontakty a stavěly mosty i mezi lidmi názorově v zásadě rozdílnými, aby se především podchycovaly styčné body, aby padly "všechny malicherné prestižní a osobní předsudky a zábrany". Končí výzvou k "práci drobné", která by neměnila poměry, ale lidi /byť sebevím/, kteří by mohli pak snad i měnit poměry, a naději vidí v těch, kteří mají "větší zájem na blahu společnosti než na blahu svém". Tedy v té doposud menšině. Potenciálně jsme to však my všichni. Každý se musí zamyslet sám nad sebou, neboť toto je sám úhelny kámen budoucnosti.

Slyšel jsem od jednoho inženýra, že demonstrace z 21. srpna byla připravována a organizována státní bezpečností. Proto před tímto výročním události, které se staly před dvaceti lety, byly tolik přetřásány, jinak by si totiž na to lidé ani nevzpomněli. Důvodem prý bylo, aby se nemusel snižovat počet policajtů v souvislosti s omezováním stavu nepotřebných státních zaměstnanců. Vida!

Na Žofíně jsem seděl na lavičce ve vlčím říjnovém sluníčku. Vítr shazoval z kaštanu jeho plody, rumově hnědé klouzky s šedobílým bříškem. Maminka ukazovala asi tříletému dítěti do různých směrů a chlapeček za kaštanů cupital a odnášel je k mamčině kabele. Strom strásal pořád nové plody a malý capart měl co dělat. Opodál se objímal a líbal milenecký pár, jakoby svět pro něj neexistoval. Přímo k botě mladíka se zatoulal jeden hnědásek, kterého děcko pronásledovalo. Dítě se zastavilo na krok před dvojicí a nerozhodně stálo. A oni se ani o píd nepohli. Ach, ty milostný egoisme...

Chodím kolem těch podivných květin v prostředku Václavského náměstí, chodím kolem stánku, kde se prodávají květiny. Je všední den, okolo proudí lidé, nikde nejsou vidět přízračné osoby v zeleném. Jsou tomu dva měsíce... Shluk lidí se tísnil kolem kruhu květin pod sochou svatého Václava, zezadu vzrůstal tlak a jeden pán - asi padesátník - do květinového pole vkročil. Někdo ho okřikl: Pozor, ať nepošlapete ty kytky! Dotyčný ani okem nemrkl a bryskně odvětil: Oni pošlapali daleko víc než kytky! Smích... Toho dne se v květinovém stánku prodávalo, někteří lidé měli v rukou květiny. Asi to kdosi nedomyslel...

Po dlouhé přestávce bylo možno - aspoň v klubu - vidět film Obchod na korze. Dílo režisérů Elmara Klose a Jana Kádára /a pomocného Juraje Herze/ má záviděníhodnou brizanci. Vzniklo podle špičkové předlohy, hutné novely Ladislava Grosmana /velkého hříšníka - emigranta!/, má pozoruhodné filmařské kvality a skvělého představitele hlavní role - Jozefa Krónera. Velký film však dělá něco jiného: hloubka pohledu do nitra lidí a doby, intenzita etického poselství. A právě to je v Obchodu na korze zcela mimořádné, konflikt jak z Dostojevského rozkrývá pohled na samu dřev lidské bytosti v jejích relacích biologických - sebezáchovných, a těch idealistických - sebeobětujících. Člověk ne horší a ne lepší než druzí se ocitá v mlýnských kamenech zpupného mocenského stroje. A vlastně nejde o něj... Omyl, vždycky jde o něj, o jeho mravní integritu. Tady nejde nic ošidit, nic z ní vyjmout, za nic se schovat. Jsou mezní situace, kdy se člověk rozhoduje tak nebo tak podle svého svědomí, jsou chvíle, kdy je člověk bezmocný, ale i tehdy se může chovat různě.

Je něco shnilého v státě, kde se dílo tak humanistické jako je Obchod na korze, donedávna schovávalo před jeho adresáty.

ok

F. H. RICHARD

JIDÁŠ JE SVATÝ

básně a fragmenty

J i d á š j e s v a t ý

Ctíte kříž

 pokud je zlatý
Mamon je vaším Bohem

Jidáš je svatý

Jidáš je svatý

za argument máte mříže
postel je lásky synonymem
účetní kniha je vaší Biblií
bursa vaším chrámem
růže jsou jen býlí
lež je vaším drábem

Jidáš je svatý

Jidáš je váš svatý!

1979

T u p í t e K r i s t a

Krista snali jste z kříže
 jeho srdce snědlí s hořčicí
teď

 pijete jeho krev
 za dveřmi sakristie
do hlav lijete si Martel

 místo krve Páně
 šunkou zprznili jste hostie

Marně pozlatili jste kříže
slova lásky tlejí vám v ústech
vaše srdce jsou suchá

 jak květy na hrobech
jeho krví jste vysvětili mříže
jeho slovy vydláždili kostnice

 své víry

Tupíte Krista

 když líbáte mu nohy
 rty páchnoucími
 frigidní láskou
a slovy o míru
 čpícím zradou

Jste svině

 přecpané perlami
jste mršínami chromých snů

 ubitých vlastními berlami

jste stínem

 jenž zardousit chce

 slunce

9.9.79

Z vlastního strachu
 se strachem otroků pleteš si oprátku
 plaziš se pozpátku
 pryč od brány ráje
 bojíš se utrhnout jablko z vlastního stromu
 bojíš se návratu do vlastního domu
 bojíš se vzepřít molochu zvůle
 bojíš se vzkřísit embryo
 svobodné vůle
 ztratils už jistotu
 vlastního vědomí
 v nejhlubším nitru
 doutná ti snad
 poslední jiskřička lidského svědomí
 jež dává ti právo snad

Zvátí se člověkem

1979

Zmítání sem a tam
 sami sebe hrajem v zástupu statistiků
 v šíleném velkofilmu
 máme své
 panoptikum lásek herbář plesnivých snů
 rakev z pavučin a vteřin
 tkají nám
 pavouci vrásek
 v muzeu
 voskových dnů

1979

Kdo ďáblem si koně nechá sedlat
 ten v nebeské bráně zláme si vaz
 kdo od kurev chce se učit lásce snad
 ten z postele si odnese jen
 na památku
 podvazkový pás
 a koho přátelství si koupit napadne
 ten ať počítá s tím
 že jednou místo díky
 nalezne v zádech díky

1979

Z pravdy je mučednice
místo přesvědčení slepá víra
na soudním náměstí kraluje šibenice
v ulicích opět smrdí síra

Důchodci karty hrají
o zbytky z popelnice
ve jménu morálky
věší se děvky
na lípy u silnice

Místo svobody
s kryсами rvem se o kus žvance
zas knihy pálíme se strachem psance
za kilo slaniny udat půjdem bratra
a kat má právo veta
od svého psychiatra

1979

P ř e d e v č í r e m

Předevčírem na Hlavním nádraží potkal jsem Krista
Hnedka jsem ho poznal
Když v dlani přebíral vajgly
bylo vidět jizvy po hřebech
Měl v očích takový divný světýlko
a zkřivené rty
Při pohledu na něj mne ani nenapadlo myslet na soucit
V jeho tváři nebyla potřeba soucitu
Bylo tam poznání
Pak se mi ztratil mezi řvoucím davem
Když jsem se konečně vymotal z dvorany
Byl pryč
A od té doby bloudím ulicemi
Jak Ahasver
A doufám
Že na něj někde narazím
Chtěl bych se ho totiž zeptat na pár věcí
O kterých si myslím
Že jsou moc důležité
A z jeho očí bylo znát
Že zná odpověď

27.3.1979

P o p e l k a

Pravda je jen Popelkou
moú nesmrtelnou milenkou
té nevezme panenství
dábel
ani drábové

I s hlavou pokrytou
diadémem prázdných slov
zůstává královnou
v myším kožíšku

Před 40 lety, dne 12. října 1948,
zemřel Vilém Bitnar

SIGISMUND BOUŠKA

V této době charakterového zrání počal se Bouška znovu ohlížeti po současné situaci české poesie, jeho enthusiasm se klidnil a zrak se stával kritičtější. I jeho dosavadní oddanost k milovaným mistrům byla teď podrobována bezděčnému zkoumání věřícího katolíka a výsledky přinesly mu pochopitelně jisté rozčarování. Poznal z románu o Plojharovi, současně v "Lumíru" vycházejícího, kterak jeho Zeyer dosud tápe, pochybuje a zápasí o svou víru v Boha, jak hledá v budhistických mlžinách pravdy a jistoty, které mu mohlo odhaliti jen světlo Kristovo. Viděl, že jeho Vrchlický, zatím co překládal Danta, psal své klášterní legendy a opěvoval četné katolické světce, dovedl podlehnouti stejně vnímavě i všem kultům pohanských božstev a všemu mámení moderní filosofie. Všiml si, že básnické skladby vážného Svatopluka Čecha, horující tu pro mariánský obraz, tam pro zlatou monstranci chrámu Salvátorského, pro bílou sladkost lásky Ježíšovy, již rozléval na svých poutích se Svatým Petrem po českých dědinách, lámou se vždy ke konci osnovy a nachylují v jiný směr, než jakým se bráti slibovaly s počátku. Bouškovi se vyjasňovalo v duši, poznával hrůzu rozporu, ono osudné rozeklání bytosti českého člověka, který váhá přimknouti se horoucně ke Kristu a přece jen nemůže a nechce zapřít jeho Božství. Seznával, že umění jeho mistrů, které tolik miloval, neslouží bez výhrady k oslavě jeho Boha, že u puklých bronzů jejich božstev nelze se mu modliti, že v jejich nadšených ódách nenajde úkoje, po němž v poesii toužil.

O PODSTATĚ ČESKÉHO LITERÁRNÍHO BAROKU

Mohutným úsilím byl vytvořen nový styl života i umění, myšlení i cítění. Není hned tak druhého námětu, v němž by se tento přerod ztělesnil tak dokonale, jako byl kult svatojanský. Barok tu vytvořil jednu z nejčestějších epoch kultury, neboť dovedl stvořiti ústřední a jednotící motiv, jímž se integrální část uměleckého tvoření promítala. Barokový motiv svatojanský způsobil div jednoty barokového umění, sjednotiv je v typ odlišný, osobitě český. Architektura, plastika, malířství, hudba i poesie sjednotily se ve všem, aby vytvořily pro českou barokovou duši ryze českou barokovou krajinu. Mezi přírodou a nebem, mezi uměním a denním shonem jako by setřeny byly hranice. Všecko se stalo jaksi samozřejmě "barokně svatojanským". Kostelíky a kaple, zámky a městské palačinky vtiskly krajům jednotný ráz. Nesčíslné sochy rozběhly se po polních mezích i křížovatkách, po mostech a náměstích, zmocnily se portálů budov, vnikly až ke štítům fasád a ztrnuly ve zvláště postojích na oltářích. Malby freskové a tabulové doprovázeny byly nesčíslnými drobnými rytinami a malovanými obrázky, které se usadily i na českých sklech a porculánech, měnice se časem ve výšivky liturgických i profánních rouch. Kostely, zámky a lidové slavnosti zněly sytou hudbou nástrojovou. Na poutích i na jarmarcích zpívaly se písně, podivuhodně zladěné duchem, jímž se projevovalo všecko ostatní umění doby. Vtělovala se tu synthesisa umělecká, jaké v české kultuře nebylo rovno od karolinské gotiky čtrnáctého věku. Po "svatováclavském" typu člověka české gotiky stvořen byl v baroku nový typ českého člověka "svatojanského". V postavě tohoto světce soustředil barok vše, co charakterisovalo současnou duši ideově a citově. Ten "český vlastenec" špalíčkových písní byl naplněn touhami, žalostmi i plesy prostých lidí stejně jako příslušníků vysoké společnosti. Proletářské, žebrácké a mrzácké typy lidových poutníků i kajícíků, jarmarečních prodavačů i zpěváků mísily se v něm s nedostupnou pýchou dynastických kruhů a s nádherou aristokratů, zubožené postavy misionářských řeholníků s prelátskou jemností a se sladkou něhou jeptišských zjevů...

vybral ok

Před 100 lety, dne 16. října 1888,
se narodil Eugene O'Neill

FRANK TETAUER: EUGENE O'NEILL, DYNAMIK MODERNÍHO DRAMATU

Odlišnost a novost i síla O'Neillova, tak rozdílného od všeho, co se až do jeho příchodu v Americe pro divadlo a divadelní formu psalo, lze pochopit ze šťastného spojení tří podmínek a vlivů, ze součtu tří podmiňujících skutečností. Syn rasy, nadané stupňovanou citlivostí, proslulé prudkou a vášnivou obrazností a s osvědčeným smyslem pro dramatickou formu dialogickou; /.../ tento keltský Ir narodí se jako syn uznaného a ne malého herce, úspěšného režiséra a šťastného divadelního podnikatele a vyrůstá tak v bezděčně důvěrné znalosti divadelního prostředí. Jamese O'Neillův potkal běžný osud herců v kvantitativně rozlehlejšího prostředí; měl úspěchy, stal se hvězdou a podnik šel tak dobře, že se ustrnulo na největším úspěchu a Eugenův otec jezdí dlouhou řadu let po větších i menších místech Spojených států jako oblíbený hrabě Monte Christo. Jako kdysi mladý Shaw vyrůstá v prostředí umělecké komplikovanosti v dublinském domě své matky, podobně mladý O'Neill samozřejmě nahlíží do kumštýřského řemesla svého otce, jezdí v těsné souvislosti s otcovým souborem po zemi, neustále slyší o divadle a vidí divadlo, a když opustil sterilní pro něho prostředí školské, několikrát i přejímá malé role v seriových představeních romantického spektaklu otcova. Divadelní optika, pro nedivadelní dítě plná kouzel a zvláštností, je mu něčím tak všedním jako zabíjení zvířat synu venkovského řezníka. Seznamuje se s divadelními triky tak důvěrně, že je prostě imunní vůči scénickým naivnostem. Ví, co to je život jevištní, na rozdíl od reality, a má na divadlo větší požadavky, než aby používal konvenčních prostředků, když sám později začne psát na ostro. A konečně: tento sensitivní Kelt, důvěrně srostlý s ovzduším divadelního prostředí, pozná s mnohých stránek a na vlastní kůži složitou mnohostrannost a pestrost života mladého národa, který není ještě sloučeninou, nýbrž směsí. Jeho ostrá citlivost srazí se se skutečností tvrdého rozvrstvení sociálního, jeho romantická schopnost žádá si ukojení znalostmi výlučných prostředí: v tom vstupuje do ohniska jeho citové a estetické vnímavosti obrovitá a děsivá a mytotvorná skutečnost moře, které vyžaduje nejvyšší míry vypětí, prostředí, které jako prubířský kámen slouží k zkoušení charakteru. A tak ze spojení tří skutečností mladý Kelt, syn poameričtělého irského herce a režiséra, mladý člověk vyhnáný pudem svého zvláštního povahového koeficientu do nevšedních, nebezpečných životních situací a prošlý - hledaje se a nevěda, kde a v čem se najde - nevšedními prostředními - tento mladý muž nepotřebuje nic jiného, než zevnější popud k tvorbě. Ten přichází za krátkého pobytu v sanatoriu pro tuberkulosní, aby se pokusil v druhu, ve specifické činnosti básnické, jež zanedlouho proslavila prvního ryzího amerického dramatika Eugena O'Neillů, kterému rasa dala vášně, hloubku, intenzitu, citlivost, rodina prostředí a formu, a vlast, nová Amerika, se svými moři, nepřeborný a po mnoha stránkách panenský materiál.

vybral ok

Před 50 lety, dne 24. října 1938,
zemřel Ernst Barlach

Vichr

Po nebi letí chomáč mraku jako černý pytel a pod ním visí půlměsíc jako stříbrná gondola. Lidé chodí nakloněni kupředu, jako by stáli na potápějící se lodi, vítr jim ucpává ústa a nosní dírky a nakládá jim na prsa a na ramena neviditelnou tíhu, takže sotva popadají dech a krácejí v předklonu jako nosiči břemen. Lidem, kteří mají co nést na svých vlastních záležitostech, je vichr kolébkou a pohoupají v ní trochu nespavé

E. Barlach: Mojžíš /1919/
detail

rovnosti. Přísný zákon rozdělení vzduchu a vody jako by se v takové chvíli trochu uvolnil a barva šedivého dne cítí se už blaze ve vodě jindy tak černé, a ta se spíc zatřpytí matným stříbrem stydlivého úsměvu, prahnoucího po vzdušné zvrhlosti, po vysvobození z věčně počestného a zamklé přísného samobytí.

Jen louka nezmění ani čárku, ale kázeň těžké půdy je možná nejhloběji uvolněna, vzdává se v křeči laskání a divokému doléhání, tráva třepetající se bez vůle dává tušit, jak zemí v skrytu proniká toto povětrné blaženství, a nakonec je ze všech nejvíc svedena. Bolest, že musí zůstat, čím je, rozrývá ji v hlubinách jako krtci, ale ty tisíce černých kopečků tu přece jen v rádcích a prstencích leží všeobecně viditelné a dosvědčují, že zde dole něco vězí, něco černého, těžkého, a přece měkce roztoužného, něco tajemného jako osud a duše, něco, co se provaluje jako neřest, a přece není než touha a neodolatelná plodivá síla.

Soul

Hry 24. olympiády jsou již minulostí a jejich dějiště se stalo opět pouze metropolí Jižní Koreje. Těch šestnáct dní však nezmizí tak brzy z paměti, nastává čas úvah, rozborů, srovnávání. Prezident MOV Juan Antonio Samaranch tyto hry /stejně jako už ty předchozí/ označil za nejvýznamnější. Avšak toto hodnocení není pouze zdvořilostí, město na řece Han se svého úkolu zhostilo skutečně výborně. Jako všude se našly drobné nedostatky, celkově však byla organizace na opravdu vysoké úrovni. Ale

děcko svých starostí do dřímoty a snů, ale těm ostatním, těm bezstarostným, osvobozeným, těm klidným v jejich unuděné omrzelosti a spokojenosti se sebou samými je našeptavačem, který skuhrá o čemsi strašlivě blízkém, staví je před španělskou stěnu, za níž osud bude cosi těžkého, co vydechuje svou předtuchu tísnivým tlakem a sesílá ji na ně. A dokonce i ti nejlehkomyslnější mají na své hladoúčké duši drobný štípaneček, pupínek, pouhý puchýřek jako špendlíková hlavička, ale když jej ucítí, přece jen je lehce zamrazí, zda snad neznamená otravu krve, první příznak špatných konců.

Stromy se jím ve své zbožnosti dávají kolébat, může jimi po libosti klátit, nevědí nic bezpečnějšího, než že všechno přijde tak, jak to přijít musí. Země, v níž mají kořeny, se při nejprudších nárazec na návětrné straně zdvíhá a zase klesá a na okamžik se rozevřou tenoučké trhliny a zase se zavřou, když poryv ustane. Kalužím a řece naskakuje husí kůže, když ucítí vítr, ale když na ně silněji doráží a vyrývá brázdy, přece jen se zdá, jako by je ten lehkomyslník a divoch sváděl k spoluúčasti, jako by se voda pokoušela v povětrné existenci a jako by jednou znenadání vybočila z mezí věčné vodo-

nejdůležitější je atmosféra a ta byla velice přátelská a srdečná. Vzorně upravené a čisté město prudkých kontrastů starého a nového se líbilo a naprostá většina obyvatel Soulu vzala olympiádu za svou a snažila se přispět k jejímu zdárnému průběhu. Pouze část extrémních studentů vyhledávala potyčky a provokovala pořádkové síly. Osvědčila se mimořádná bezpečnostní opatření, k žádnému vážnějšímu incidentu nedošlo. Organizační výbor si může připsat mnohá aktiva, krásná a účelná sportoviště, vyhovující olympijská vesnice, slušně fungující doprava.

V průběhu her došlo k několika skandálům. Když pomíneme záležitost s odcizením sošky americkými plavci Dalbeyem a Gjertsenem, zastavíme se u velmi diskutovaného nadržování domácím sportovcům. Tento problém je tak starý jako sport sám. I rozhodčí jsou jen lidé, přístupní emocím a nátlaku, a v dnešním sportu, kdy každé vítězství je ohromnou propagací země, kterou závodník reprezentuje, a kdy vyrovnanost sportovců se stále zvětšuje, není snadné hlavně v bodovaných sportech udržet chladnou hlavu a zachovat potřebný nadhled. Před osmi lety byly v Moskvě také problémy s nadržováním domácím sportovcům /soutěže v disku a oštěpu mužů aj./, spory byly i v Los Angeles /diskuse kolem závodu mužů na 100 m kraul a soutěží ve sportovní gymnastice/. Proto není správné tyto jevy na OH v Soulu přeceňovat. Sportovci pořádající země se připravili na hry velmi dobře a senzační čtvrté místo /podle zlatých medailí/ v hodnocení národů není tak nezasloužené. Bez diskuse jsou vynikající výkony stolních tenistů a lukostřelců, též házenkářky a házenkáři si svá překvapující umístění plně zasloužili, zápasníci a džudisté přes několik sporných verdiktů v podstatě pouze obhájili své pozice z minulých světových šampionátů v neutrálním prostředí. Výtky jsou oprávněné pouze u boxu, kde v řadě utkání byli domácí borci zvýhodněni. Avšak i zde se musí diferencovat. Domácí boxer si zasloužil vítězství proti Tewsovi z NDR i když měl styl velmi nečistý a nehezský, neboť technika nemůže být jediným kritériem, je tu i tlak, převaha. Naproti tomu Park Si-hyun dostal zlato jako dárek, nevybojoval si ho, v zápase s Italem Nardiellem i ve finále s Američanem Jonesem měl prohrát jasně na body.

Největší pozornost však poutaly v Soulu dopingové aféry. Po skandálu s bulharskými /a pak i maďarskými/ vzpěrači, v důsledku něhož přišla znovu na přetřes účast tohoto sportu na olympijských hrách, vybuchla bomba v podobě Johnsonova dopingu. Supermoderní laboratorní technikou bylo prokázáno, že tento bezesporu skvěle disponovaný sprinter přikrmoval své mohutné svalstvo anabolickými steroidy. Vina Johnsona a jeho doprovodu je nepopiratelná a všechny úvahy, spekulace a prohlášení na tom nemohou nic změnit.

Tato aféra až příliš zastínila /aspoň v sdělovacích prostředcích/ řadu událostí na soulských sportovištích. A věru bylo se na co dívat. Dlouho nevymizí z paměti dravý a přitom ladný běh nové "černé gazely" Florence Griffith-Joynerové i všestrannost její švagrové Jackie Joynerové-Kerseeové, sympatické a navýsost sportovní vystupování Carla Lewis, suverenita kenských běžců, finále na 400 m překážek, kde Moses byl velkým poraženým, Timmermannovo vítězství v poslední sérii vrhačského závodu či dramatická koncovka závěrečné soutěže olympiády - maratónu mužů. A to je jen atletika, jinými nezapomenutelnými postavami byli plavci Biondi a Ottová, veterán Louganis, fenomenální Suleymanoglu se svými šesti světovými rekordy, skifař Lange, sovětský gymnasta Artěmov, suverénní dráhaři Hesslich i Umaras, silničář Olaf Ludwig, který dokázal že umí nejen spurtovat, ale i ujet ze skupiny, americký volnostylař John Smith, šoumen, který udivoval bleskurychlostí svých pohybů, nešťastný boxerský tanečník Roy Jones, ač druhý, právem vyhlášený nejlepším борcem turnaje. Bravurní byl výkon jihokorejských stolních tenistů ve finále dvouhry mužů, strhnul souboj sovětských a peruánských volejbalistek, skvělý výkon, který předváděli v tomto sportu američtí muži, v napětí držel diváky zápas fotbalistů Sovětského svazu a Brazí-

lie, kde nevyhrál ten lepší, fotbalově lepší a techničtější byli jihoameričané, ale ten chytřejší, ten co hrál účelnější fotbal, ač pod tlakem zachoval si chladnokrevnost. Člověka to trochu mrzí, že už v tomto královském sportu nevyhrává krása, ale nezbyvá než se smířit...

Co říci k vystoupení našich sportovců? Kdyby to mělo být jedno slovo, muselo by znít: neúspěch. Avšak situace není zase tak jednoduchá. V každé výpravě, i v těch nejsilnějších, byly nečekané výpadky, ale většina sportovců šla na hranici svých současných schopností. To se o československých olympionících říci nedá. Kdyby nebylo tenistů, střelců a atletů, to slovo by nebylo neúspěch, nýbrž fiasko. Proto vedle uznání medailistům i těm budoucím, je třeba si přiznat, že řada aktérů nesplnila očekávání a řada je ani splnit nemohla, prostě na to neměla, neměla být do Soulu poslána. Zklamání, které způsobili příznivcům vzpěrači, veslaři, plavci, basketbalistky či cyklisté, by mělo vést k hlubšímu zamyšlení a vyvození důsledků, aby se v budoucnu takovéto kolektivní výpadky neopakovaly.

Je dobře, že mezinárodní olympijský výbor překonal farizejství v otázce profesionalismu. Ať se to komu líbí nebo ne, současný vrcholový sport /až na výjimky/ není a nemůže být amatérský, to je nezbytné si uvědomit. I v socialistických zemích, kde dlouho trvali na amatérismu svých sportovců, se došlo s postupem přestavby k reálnějšímu a konstruktivnějšímu pohledu. Byla přiznána výše odměny vítězným olympionikům, která je úměrná velikosti vynaloženého úsilí a odřikání, jež je nezbytné na cestě k nejvyššímu stupni. Určité disproporce a neporádky /např. v počtu reprezentantů jedné země v různých sportech, v zastoupení kontinentů v kolektivních sportech, v udílení bronzových medailí oběma nebo jen jednomu poraženému semifinalistovi/ zatím však vyřešeny nebyly, nelogické rozhodnutí /stanovisko FIFA/ o účasti fotbalistů do 23 let a to jen těch, kteří nestartovali na mistrovství světa, je z nejmarkantnějších.

Licoměrné je zarputilé vylučování Jihoafrické republiky z OH a sportu vůbec. Více než o principy se dbá o reálný poměr sil a odmítavé stanovisko afrických zemí. Olympijskému hnutí by nemělo příslušet posuzovat perzekuce v té či oné zemi, někde jsou rasové, jinde politické, náboženské, takový je dnešní svět. Jihoafričané jsou tímto nesmyslným postojem odváděni od toho aby sportovali vůbec. Nejde totiž jen o reprezentaci země, ale nejsou uznávány ani individuální výkony. Brzy po olympiádě v Montrealu, kde Jim Montgomery na 100 m kraul o setinu překonal historickou hranici padesáti sekund, jiný plavec Johnty Skinner zaplavoval tehdy neuvěřitelný čas 49,44 s. Avšak Skinner měl smůlu, narodil se jako Jihoafričan. Kolem rekordu se dlouho přešlapovalo, nakonec byl přece jenom uznán, prý pro plavcovu protirasistické smýšlení. Po osmi letech jiný jihoafrický plavec Williams překonal Jagerův rekord o pět setin na poloviční trati. Ale výkon uznán nebyl, jako by jeho autor nebyl člověk, ale nejspíš delfín. V olympijském finále srazil Biondi další čtyři setinky a zaplavoval 50 m kraul za 22,14. Takže bude asi po problému. Opravdu? Není to spíše hlava v písku?

Široce se mluví též o tzv. gigantismu her. Je fakt, že sportů i disciplín na programu přibývá. Je to velmi složitá otázka, široký rozmach různých druhů sportů pokračuje a stále další se domáhají nejvyšší pozice - zařazení do olympijského programu. MOV musí postupovat velmi uvážlivě, prověřovat tyto možnosti, ale zcela se uzavřít novým sportům nelze. Tenis i stolní tenis v Soulu přesvědčili o oprávnění své účasti v olympijské rodině sportů. V Barceloně jsou bez diskuse plně zdůvodněné soutěže v baseballu a badmintonu, otazník je trochu nad džudem žen a především nad vodním slalomem. Zamyslet je třeba se nad golfem a triatlone, naopak zařazení uměleckých soutěží a udělování medailí by bylo anachronismem, podnětem sporů a rozmělnění jinak potřebného zvyšování uměleckého programu mimo rámec her.

Olympijský oheň zhasl, trochu tesklivý okamžik, loučíme se s hrami, s těmi šestnácti dny, kdy jsme seděli před obrazovkou často i pořádně nevyspali a fandili, ale především obdivovali i střízlivě posuzovali umění sportovců, a chce se nám říci, že sport a olympijské hnutí mají před sebou pořád budoucnost, nádherný závěrečný ceremoniál, působivý svým vnitřním obsahem a nevtíravou symbolikou, radostí a spontánností většiny shromážděných, nám dokazuje, že přes všechny problémy a negativní jevy, lidské snažení i v oboru sportu neustane a nezastaví se, potrvá.

ok

MALÝ ROZHOVOR s vystudovanou výtvarnicí

Dotaz: Jaké jsou možnosti mladých výtvarníků vystavovat?

Odpověď: Do výstavních síní v centru není prakticky možné se dostat. Šance je v kulturních střediscích na sídlišti, ale po vernisáži už tam skoro nikdo nepříjde.

Dotaz: Jako grafička se jistě zajímáte i o knižní ilustraci. Nebo ne?

Odpověď: Ano, když člověk udržuje kontakty, může občas něco dostat.

Dotaz: Co si myslíte o letošním Salónu?

Odpověď: Nemám ráda kolektivní výstavy a dost jsem se svou účastí váhala. Je ovšem pravda, že tato akce byla konečně demokraticky řízená.

Dotaz: Co vás v pražském výtvarném životě v poslední době zaujalo?

Odpověď: Je řada lidí, kteří dělají perfektní věci a vůbec nejsou známí. Někdy jsou známí víc venku než u nás.

Dotaz: Takže Boudníci jsou někde mezi námi?

Odpověď: Určitě, nejlepší jsou ti, co dělají pro sebe a pro pár známých. Člověk nestačí všechno sledovat. Já nerada chodím na cizí výstavy. Když je toho moc, člověka to rozptyluje od vlastní práce. To je to hlavní. Každý má samozřejmě pár oblíbenců. Já třeba Nepraše. Viděla jsem tu Skupinu RA, trochu podobně to cítím. Ale jak říkám, není potřeba znát a vidět všechno. Od toho jsou teoretici, ti nemají nic jiného na práci.

Dotaz: Chodíte do práce?

Odpověď: Dělán na poloviční úvazek. Odpoledne mám volno.

Dotaz: Co je podle vás při vaší práci nejdůležitější?

Odpověď: Člověk takříkajíc musí mít na to. Pak je hlavní si věřit, nenechat se odlákat ze své cesty, zarputile tvořit i tehdy, když má člověk chuť se vším praštit.

Dotaz: Stává se vám to často?

Odpověď: Ano, to už snad patří k tomu co děláme. Ale je třeba se z toho vždycky dostat. Pokračovat a nebát se všemožných střetů.

ptal se ok

RuMuNsKé GÓLy

+++ Bukureštské rádio hlásí:

"Vážení přátelé, je šest hodin třicet minut a soudruh Nicolae Ceaušescu vstává, a s ním celý jeho národ."

Po patnácti minutách:

"Vážení přátelé, je šest hodin čtyřicetpět minut a soudruh Nicolae Ceaušescu provádí ranní toaletu, a s ním celý jeho národ."

A po další čtvrt hodině:

"Vážení přátelé, soudruh Nicolae Ceaušescu snídá a celý národ mu přeje dobrou chuť."

+++ "Víš, co je největší umění?"

"No..."

"Být psem a proběhnout celým Rumunskem bez úhony."

U vchodu se všichni podepisují do připraveného lejstra a sedají si co nejdál od předsednického stolu. Přední místa zůstanou volná. Po chvílce přichází číšnice a nabízí vychlazenou plzeň nebo džus. Pokládá na stůl ke každému účastníkovi talíř s třemi chlebičky. Lidé se po sobě překvapeně otáčejí, kvitují, že chlebičky jsou tři, jsou totiž zvyklí jen na dva. Když jsou všichni obslouženi, předseda celopodnikového výboru ROH zaklepe na pult a zahájí jednání. Čte se zpráva o finančním hospodaření. Přednášející vypočítává kolik zbylo na kterém fondu, kolik se čerpalo a jak se prostředky přerозdělily. Jeho řeč je plná čísel, uvádí všechno s přesností na haléře, vzápětí se to zapomíná. Jenže lidé už stejně neposlouchají, upadli do letargie, jakéhosi zimního spánku, někteří drímají se zavřenýma očima, jiní to umí i s otevřenýma. Jeden pracovník právě vyzývá do mikrofonu, aby se více kupovaly známky solidarity, protože podnik už zase zaostává za celostátním průměrem. Pak se ujme slova paní, která vykládá, komu se udělil poukaz do Mariánských lázní, Bruntálu apod. a jak byl dotován. Někteří z auditoria se probrali a cosi si špitají. Potom promluví předseda. Říká, že předsednictvo předkládá členské schůzi k posouzení návrh, aby soudružce B. bylo prominuto 50% z půjčky 20000 Kčs, které má splácet, s ohledem na to, že jmenovaná byla po těžkém úrazu dána do invalidního důchodu. Přihlásí se spolupracovník paní B., inženýr K., a jme se ličit těžkou situací nemocné, která má tři děti a ocitla se v mimořádně svízelné situaci. Splácení peněz je pro ni naprosto neúnosné a proto navrhuje, aby jí byl dluh prominut celý. Mladá inženýrka Š. se ptá, zda má B. muže a kolik tento vydělává. Předseda organizace je zjevně v rozpacích, ošivá se, něco neurčitěho blekotá, ale rázná Š. podotýká, že to snad není žádné tajemství. Kdosi k tomu souhlasně zamručel a předseda je dohnán k oznámení, že manžel B. bere třiapůl čistého. Hned však znovu upozorňuje na invaliditu B. a její tři děti. Zatím se mezi stoly plíží inženýr V. a ptá se, kdo nebude pivo a chlebičky, právě se zakusuje do devátého. Ze sálu se ozývá: nezdržujte, ať nic neplatí, odhlasujme to, máme zdržení. Š. vyskakuje a vykřikuje, že ona má také tři děti a její muž dvaapůl hrubého. Náhle vstává inženýr N. a sděluje, že podle jeho informací má soudružka B. půjčeno jen 18000 Kčs. Na toto reaguje předseda prohlášením, že nám nyní nemůže s určitostí dát přesnou odpověď, kolik jim vlastně B. dluží, ale skutečnost se zjistí v příslušných materiálech. Inženýr M. navrhuje, aby se to tedy zjistilo a záležitost se odložila na příští schůzi. Opět někdo souhlasně zabručel, avšak předseda trvá na tom, že o návrhu K. musí být hlasováno nyní. Inženýrka Š. a známý rebel D. jsou proti, tři lidé se hlasování zdrželi, ale drtivá většina zdvíhá ruku tak jak jsou zvyklí, souhlasí se vším všudy. Po tomto výkonu je členská základna unavená a tak přejde celkem bez povšimnutí udělení půjčky 10 tisíc Kčs inženýrce L., která je samoživitel.

Příští den v zaměstnání jsou ti, kteří se schůze nezúčastnili, několika horlivci seznámeni s děním. Podnikem se plíží stíny a našeptávají, jaký je to skandál prominout dvacet tisíc ženský, jejíž muž vydělává třiapůl čistého. Představte si... A paní, která vždycky manifestačně hlasuje pro, vykládá, že ty čúze L., která má na sobě samý věci z tuze-xu, dali půjčku. To je sociální případ?

Jsou to případy...

ok